

Budapest jövő fejlődésében korszakot nyitó esemény az általános városrendezési terv elkészülése. Korszakot nyitó esemény, mert a most megvitatás alatt álló és rövidesen a felsőbb fórumok elé kerülő rendezési terv *évtizedekre meghatározza a magyar főváros fejlődésének irányvonalát, kereteit, a jövő perspektíváját.* A hatalmas munka programját még 1952 tavaszán fogadta el a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága. A városrendezési terv főbb irányvonalait az Építőművészek Szövetsége bevonásával rendezett nagyszabású ankéton tárgyalták meg és itt alakultak ki a terv végleges szempontjai, amelyek elvezettek a városrendezési program összefoglaló kidolgozásához.

Ilyen előzmények után mutatták be a minisztériumok képviselői, a Műszaki Egyetem tanárai, a tervező intézetek mérnökei, tanácsstagok és a kívülről érdeklődők előtt a budapesti városrendezési terv értékes anyagát. A Városháza kultúrtermében állították ki a programszemléltető mellékleteit alkotó tervrajzokat, amelyek külön-külön ismertetik a terv végrehajtása során fejlődő városnegyedeket, a lakóterületek övezeti beosztását, a zöldterületek fejlesztésének elgondolását, a kultúrparkok, sportligetek, fürdőparkok terveit. Külön tervrajzok nyújtanak tájékoztatást arról, hogy az egyes városnegyedekben a városfejlesztési terv keretében hol és mennyi lakás létesülhet, a szaporodó lakosság ellátására hol és mennyi közintézményre, óvodára, bölcsődére, üzletre van szükség.

Preisich Gábor, Budapest főépítésze ismertette az új általános városrendezési terv célkitűzéseit és részleteit.

Lakóterületek

A cél lényegében a mai lakosságszám *egészséges elhelyezkedésének, megfelelő munkahelyének és üdülési lehetőségeinek biztosítása.* Mégis, a természetes szaporodás hozzászámításával, a mai mintegy 1.8 millió lélekszámmal szemben, az

új városrendezési terv körülbelül 2.4 millió budapesti lakos kényelmes, egészséges elhelyezését biztosítja. Ez azt jelenti, hogy az általános terv a város területét kifelé nem növeli, hanem a már betelepült belső és külső területeket igyekszik egységesen összefogni. Arra törekszik, hogy a túlszűfolt belső részek bizonyos mértékű fellazításával a *külső városrészeket és a belterület-től elválasztó területeket* építsék be.

A terv a városnak eddigi kevert jellegével ellentétben *határozottan kijelöli a lakóterületeket és a nagyobb ipari területeket s olyan zöldterületek kialakítására törekszik,* melyek ezeket egymástól élesen elválasztják. De nem téveszti szem elől a realitást, azokat az adottságokat, amelyeknek megváltoztatása belátható időn belül nem lehetséges. Mind a budai, mind a pesti oldalon, a ma már zárt sorú jelleggel kialakult lakóterületeknek kisebb parkokkal, parksávokkal való fellazítását tartalmazza a rendezési program. Zárt sorú, városias jellegű beépítéssel alakítja ki a legjelentősebb permkerületek: Óbuda, Újpest, Rákospalota, Zugló, Kőbánya, Kispest, Pesterzsébet, Csepel és Budafok központjait, amelyek szerves összeköttetést kapnak a belső városrészekkel. Erőteljesen fejlesztik a már kialakult,

Budapestre vonatkozó új

Szerző:

Cím:

A jövő Budapestje

Forrás:

(Hely)

(Idő)

szabadon álló lakóövezeteket, elsősorban a budai hegyvidék erre alkalmas egészséges területeinek beépítésével. A csatládház övezetben marad meg Rákospalota, Cinkota külső része, a Rákosok, Pestszentimre, Pestszentlőrinc keleti része, Csepel-Királyerdő és Pesthidegkút egy része. Míg ma Budapest lakóterületei összesen mintegy 16.500 hektárnyi területet foglalnak el, az általános rendezési terv ezt a területet körülbelül 18.000 hektárra, tehát aránylag kismértékben növeli.

Budapest belterületein még több *romháztelkek* áll beépítetlenül. Főbb útvonalaink, területek a »fogóhíjak« eltüntetésére a lakásépítési program során végrehajtandó feladat. *Egyes romháztelkek beépítésére már készültek is tervek és amint a lakásépítkezés előrehalad, modern lakóházak fognak emelkedni ezeken az értékes telkeken is.*

Az üzlethelyiség-hiány vetette fel azt a gondolatot, hogy a forgalmasabb helyen levő romháztelkeken a Belvárosban, a Rákóczi úton építsenek ideiglenes üzletházakat. Mi is hírt adtunk ilyen elképzelésekről, miután ez a városrendezési tervvel kapcsolatban is felmerült. Jelenleg a helyzet az, hogy elvetették ezeket az elképzeléseket. *Nem lehet szó arról, hogy a budapesti város-*

képet provizorikus üzletházakkal elcsúfítsuk. Ezek a tervezgetések ellenkeznek Budapest szocialista fejlődésének elveivel. Ha üzletházak építésére sor kerül, akkor ezek — a városképbe beilleszkedő, végleges jelleggel — a szocialista kereskedelem fejlesztését fogják szolgálni, annál is inkább, mert a kiskereskedelem és a kisipar amúgy is egészségtelen arányban, túlnyomórészt a belvárosi területek felé orientálódott. A fővárosi tanács illetékes szervei helyesen teszik, amikor a városkép egysége és a további szocialista fejlődés biztosítása érdekében nem foglalkoznak az ideiglenes jellegű üzletházak építésének ötletével.

Ipari és zöldterületek

Az ipari üzemek közül a terv megkülönbözteti a zavaró hatásuknál, vagy terjedelmük-nél fogva a lakótömbök között el nem helyezhető üzemeket azoktól, amelyek a lakóterületen belül is működhetnek. Az előbbiek részére megfelelő külön területet biztosít és ezt a területet általában parkosítással választja el a lakónegyedektől. A meglévő nagyobbterű ipari üzemek kiépítését csak ott veszi számításba, ahol az a város fejlődése szempontjából elengedhetetlen, míg egyébként az ipari terület körülhatárolására törekszik.

Osztályozás

725.091

Hely

Idő:

Személy

Helyszám:

Részletesen foglalkozik az általános terv Budapest zöldterületeinek kérdésével. A Margitszigeten és a Városligeten kívül kultúrparkká alakítandó a Népliget, a Városmajor, Csepelsziget északi csúcsa, a botanikus kert, az öbudi hajógyári sziget felső része. Nagyobb sportparkok biztosíthatók Rákospalota határában, Zuglóban, Kispest határában, Csepelen, Lágymányoson, az Aranyhegy területén. Igen nagyfontosságú gyógyfürdőink területének fejlesztése. Fürdőpark komplexum alakítandó ki a Rácfürdő, a Lukácsfürdő környékén, a Dagály utcai fürdőnél, a Margitsziget északi részén. A geológusok szakvéleménye szerint Pest keleti részén újabb hőforrások feltárására van lehetőség. A Népliget területén szintén biztosítandó gyógyfürdőpark létesítése.

Közlekedés

A rendezési terv szükségesnek tartja a *csepeli szabadkikötő további fejlesztését,* a csepeli Dunaág mentén a helyi kikötő létesítését, Angyalföldön és Újpesten új kikötők építését. A központi személyhajó kikötő helyét a terv a Szabadság-híd és a Petőfi-híd között jelöli ki. A város fejlődése és az árvízvédelem érdekében szempontjából szükség van

a dunai partfalak északi és déli irányú kiépítésére.

A *vasúti hálózati terv* alapelve a meglévő vonalakra támaszkodik, a vasútvonalak villamosításával, megfelelő súlyosításokkal és egyéb átépítésekkel. A vasúti hálózat egységesítése érdekében a jelenleg különálló északi és déli vasúthálózatot kettős vonallal össze kell kötni. Ez biztosítja majd, hogy a korszerűsítendő Nyugati-pályaudvar a külföldi vasútvonalak központi pályaudvarává fejlődhesse. Korszerűsíteni kell a Keleti pályaudvart is. Átépítésre vár a Kelenföldi-, a Rákos-rendező- és teljes villamosítás mellett a Déli-pályaudvar. A sorompókat, elsősorban a ceglédi vasútvonal sorompóit megszüntetik. A Boráros téri teherpályaudvar olyan korszerűsítése szükséges, amely egyrészt beilleszkedik a város esztétikai szerkezetébe, másrészt a délről jövő vasútvonalak számára

személypályaudvarként is használható. Foglalkozik a terv az elővárosi vasútvonalak kérdésével. A csepeli HÉV-et meghosszabbítja Szigetszentmiklós felé, a cinkotai vonal végállomását beljebb hozza a Keleti pályaudvarhoz.

A *belterületi közlekedés* vonalaival kapcsolatban a terv azt az irányelvet szögezi le, hogy a jövőben egységes hálózatot kell alkotni. A belső közlekedés gerincét előbb-utóbb a földalatti vasút hálózata képezi. A már megkezdett kelet-nyugati vonalon kívül tekintetbe veszi a terv az észak-déli vonal megépítését is. A földalatti vasúti hálózat szerves alkotó része a mai földalatti vasút Zugló felé meghosszabbítandó vonala.

Úthálózat

Az általános terv Budapest mai úthálózatának korszerűsítésével foglalkozik. Megszünteti a Szentendrei út kanyarulatait, a Soroksári út szűkületét, *forgalmi úttá alakítja ki az egész Dunapartot.* A forgalmi csomópontok közül elsősorban a Marx tér, az Elmunkás tér, az Orczy tér, a Moszkva tér korszerű rendezésére gondol a terv. Az úthálózat kiegészítésére

szítése során szükség van a Budafoki út meghosszabbítására, a Fogarasi út kiépítésére, a peremkerületeket összekötő, körgyűrűt alkotó, útvonalak kiépítésére. A tervben szerepel az *Erzsébet-híd újjáépítésének szükségessége* is.

Lényeges része a városrendezési tervnek a városépítészeti kompozícióval foglalkozó fejezet. E tekintetben a javaslat a főváros természeti adottságaira támaszkodik. A város fő központja nem egy tér, hanem a város központi területén fekvő legfőbb terek és utak kapcsolata. Ennek elemei: a Dunapart központi része, a Kiskörútnak a Marx tértől a Kálvin térig terjedő szakasza, a hozzákapcsolódó nagy terekkel: a Szabadság térrel, a Kossuth Lajos térrel és a Sztálin úttal. Ennek a nagy komplexumnak építészeti szempontból egységbefoglalása a meglévő hiányosságok felszámolásával a városkompozíciós terv egyik fő feladata. Az építészeti kompozíció másik döntő fontosságú eleme *körútrendszerünk határozott építészeti kialakítása*, a Nagykörútnak a budai körúttal való szerves egységbehozása. Végül harmadik fő feladata Budapest városkompozíciójának *a sugárutak olyan szerves kialakítása*, amely lehetőleg építészetileg is megkülönbözteti a városba távolabbról bevezető és az egyes peremkerületi központokat a város központi részével összekapcsoló útvonalakat.

Városközpont

A *budapesti városközpont* kulcspontjának az Engels tér tekinthető. A térnek a Bajcsy-Zsilinszky út felé való megnyitása, a Bajcsy-Zsilinszky út és a Tanács körút torkolatának megfelelő kiképzése, valamint a térnek a József Attila utca jelentős kiszélesítésével a Duna felé kinyitása elengedhetetlenül szükséges. Ez egyúttal biztosítja a *Sztálin út megfelelő meghosszabbítását* is. Az általános terv lehetőséget nyújt a város fejlődése szempontjából fontos közintézmények elhelyezésére. Ezeknek egy részére a terv alkalmas helyeket is megjelölt. *A legfőbb kormányzati székhely a Várban lévő palota lenne.* A Petőfi-híd pesti hídfőjénél helyezendő el a Nemzeti Könyvtár, a Sztálin téren a Nemzeti Képtár, a Sztálin úti leánygimnázium telekkomplexumán az új Nemzeti Színház. Nagyobb közintézmények helyezhetők el a Szent István park tengelyében, a Sztálin-híd pesti hídfőjénél, a Nagyvárad téren, a Petőfi-híd budai tengelyében.

Tíz év alatt 90.000 új lakás építésével számol az általános városrendezési terv és felsorolja Budapestnek azokat a területeit, ahol a lakásépítkezésekre a legalkalmasabb területek rendelkezésre állanak.

Három napon át voltak kiállítva a tervrajzok, a vázlatok, amelyeket sok szakértő és érdeklődő tekintett meg. Pénteken délután nyilvános ankéton vitatták meg a tervet, amely a jövő héten kerül a végrehajtó bizottság elé.

Gárdonyi Jenő